



Gioacchino Rossini

Turek v Itálii

je v pořadí třináctá Rossiniho opera. Měla premiéru 14. srpna 1814 v Teatro alla Scala v Miláně. Libreto napsal Felice Romani. Známe i pěvecké obsazení z té doby a z archivů se dovíme, že se hrála v letech 1814–1815 ve Florencii, 1816 ve Vicenze a v roce 1819 v Římě. Rossini chtěl nejspíše vytvořit protějšek k úspěšné Italce z Alžíru uvedené v Benátkách. Milánští diváci však Turka nepřijali, snad právě pro námětovou příbuznost, která se nabízí v titulu. Snad vadilo, že titulní postavu napsal skladatel pro koloraturní bas, což bylo v opeře-buffo zcela neobvyklé. Možná, že se diváci nesmířili s komentující postavou Poetovou. To, co je obvyklé v divadle 20. století, bylo tehdy nevídané. Dílo postupně zmizelo z italského repertoáru nejspíše v roce 1882, ale to už byla doba nadvlády hudebního dramatu ve smyslu Wagnerova pojetí. Znovu ji objevilo až století dvacáté. V Miláně se hrála v roce 1921 a plné rehabilitace se dílo dočkalo v roce 1950, kdy se hrálo v edici Maria Parentiho. Největšího úspěchu dosáhla tato opera v Německu, v dramaturgické úpravě Günthera Rennerta a Carla Stuebera. Upravovatelé zdůraznili postavu Poety, který vytváří v díle jakýsi „zeizující“ prvek, typický pro dramatika Pirandella a pro moderní divadlo vůbec. Vymizela postava Albazara. V ansámblech zpívá jeho part Strážník, nová jednající postava. Do opery přeřadili několik hudebních čísel z jiných Rossiniho děl, což byla v Rossiniho době zcela běžná praxe a sám skladatel obvykle použil pro svou novou operu hudbu z předešlého svého díla. Tak třeba v této úpravě je druhá část Poetovy árie z opery Šťastný omyl, bolero Zaidy je píseň ze sbírky Soirées musicales, tenorová árie z opery Richard a Zoraida, baletní hudba byla vytvořena z různých Rossiniho skladeb. Závěr opery je posunut směrem k modernímu divadlu, chybí tu scéna Fiorilly se sborem. Cílem této úpravy bylo tedy „zdivadelnění“ díla, které si jistě zaslouží, aby neodpočívalo v archívech. Bylo by škoda krásné Rossiniho hudby, neboť je to především ona, stále živá svou geniální bezprostředností. Ostravská inscenace pak vychází z německé úpravy.

GIOACCHINO ROSSINI

TUREK V ITÁLII

Opera buffa

Libreto: Felice Romani

Dramaturgická úprava: Günther Rennert a Karl Stueber

Český text: Eva Bezděková

Dirigent: Ivan Pařík

Režie: Miloslav Nekvasil

Scéna: zasloužilý umělec Oldřich Šimáček j. h.

Kostýmy: František Kříž j. h.

Sbormistr: Karel Kupka

Choreograf: zasloužilý umělec Albert Janíček

Asistent režie: Květa Ondráková

Představení řídí: Jaroslav Deršák a Radoslav Svozil

Text sledují: Ema Hudcová a Jana Mlčochová

Hudební příprava: Jana Hájková, Miroslav Kolář a Oldřich Heřmanský

Selim	JIŘÍ PADERTA MILOSLAV PODSKALSKÝ
Donna Fiorilla	ALINA FARNÁ HANA MÁLKOVÁ
Don Geronio	VLADISLAV GŘONKA RAFAEL KUBITA
Don Narciso	JIŘÍ CEE PETR MILLER
Poeta	ČENĚK MLČÁK PAVEL STEJSKAL
Zaida	EVA KLEČKOVÁ BOHUSLAVA NÁVRATOVÁ
Důstojník	RUDOLF BÁTRLA ZDENĚK LAZAR
Cikáni, italský lid	SBOR A BALET OPERY SDO

Hraje orchestr opery SDO, koncertní mistr Emil Kalus

PREMIÉRA DNE 15. ŘÍJNA 1983 V BUDOVĚ DIVADLA ZDEŇKA NEJEDLÉHO

Vedoucí výroby a technického provozu: ing. Ivan Bílek. — Vedoucí dekoračních dílen: ing. Otto Gruszka. — Vedoucí výroby kostýmů: Eliška Zapletalová. — Jevištní mistři: Jan Benek, Zdeněk Václavek. — Mistr osvětlení: Oldřich Malý. — Mistr elektroakustiky: Bořivoj Wojnar. — Mistr vlásenkárny: Vojmil Nytra. — Mistr rekvizitárny: Eva Wiesnerová. — Mistr garderoby: Zlata Nezhybová.

GIOACCHINO ROSSINI

Patří k těm šťastným, kdo zažili svou slávu, kdo se z ní mohli těšit, kdo díky jí mohli žít v bohatství. Byl ve své době uznávaným operním skladatelem číslo jedna, byl nejoblíbenějším mužem společnosti. Obleky, pokrmy, nápoje se připravovaly à la Rossini, tak byl módní. Mohl se chlubit různými vyznamenáními, řády, byl členem francouzské Akademie, nejvyšším hudebním inspektorem. Byl uctíván, milován, ale i nenáviděn. Velebili jeho srozumitelnost, originalnost, italskost, druzí jej odmítali pro šablonovitost, manýru, bombast a povrchní efekt. Géniové hudby té doby však přesně odhadli jeho mimořádný talent. Beethoven poznal, že dominantou jeho tvorby je komická opera a prohlásil, že *Lazebník sevillský*, Rossiniho nejslavnější opera, se bude hrát, pokud opera bude existovat. — Wagner jej nazýval „bystřinou radosti, rozkošnickým synem Itálie, jímž vlastně končí historie opery, která zemřela spolu s ním“. Pro Verdiho je vůbec základem italské opery. — Zdál se být flegmatický, nevzrušovaly jej úspěchy ani prohry. Po katastrofálním neúspěchu *Lazebníka sevillského* šel klidně spát. Přehlízel intriky kapelníka a skladatele Paera, protože si vážil jeho talentu. Odpustí mladistvému Weberovi útoky proti sobě, naopak mu svými vlivy pomůže. Prosí o finanční pomoc pro Beethovena. Psal rychle, lehce, ale málokdo ví, že prošel důkladným kontrapunktickým školením. Byl prostě dítětem své doby, a především odchovancem divadla. Jeho nejvlastnějším světem byla opera. Vysloužil si epiteton — pesarská labuť. V dnešní ulici Via Rossini č. 34 v italském městě Pesaru můžeme číst na průčelí domu nápis: „Zde se narodil 29. února 1792 Gioacchino Rossini.“

Jeho otec byl muzikant, hráč na lesní roh a na trubku, „městský trubač“ a k tomu ještě dozorce na jatkách. Matka Anna byla nejen hezká, ale navíc i velice inteligentní a byla známa i jako výborná sopranistka. Malý Gioacchino se tedy seznámil s hudbou velice záhy. Po matce měl krásný hlas, takže už ve svých pěti letech zpíval na kůru. Jeho hudebního nadání si všimla slečna Bosiová, která byla na svou dobu mimořádně vzdělaná, učila chlapce hře na spinet, na housle a základům hudební teorie. Ale otec, jemuž se pro živý temperament přezdívalo Vivazza, jej přece jenom dal vyučit zámečníkem. Hoch naštěstí toto řemeslo, ke kterému neměl žádný vztah, nemusel dělat dlouho. Vivazzovi se totiž podařilo získat místo divadelního impresária a syna učinil členem své kapely; postavil ho k činelám, bubínku a trianglu. Dokonce pro podzimní sezónu získali divadlo v Bologni. Bylo to město hudbymilovné, divadla byla neustále plná a navíc to bylo hlavní město cisalpinské republiky, kde se republikánsky citícímu Vivazzovi dýchalo daleko lépe než v Pesaru, které patřilo papežskému státu. Zde prožívá rodina i politické zmatky doby, ale především všichni žijí divadlem. Gioacchino je denně v opeře, a ta formuje jeho hudební citění. Začíná snít o dráze operního pěvce. Studuje u kapelníka Prinettiho hru na spinet, ale ten jen žádá stupnice palcem a ukazováčkem a navíc při vyučování usíná. Po skončení divadelní sezóny se mladík začne učit uzenárem. Je mu to příjemnější než zámečnictví, nají se a nepoškodí si ruce pro večerní hru na spinet, housle a violu. Rodina se dostane do přístavního města Fani, kde se maminka uplatní jako sopranistka a Gioacchino může hrát v divadelním orchestru na violu. Ve svých desíti letech je nejmladším členem orchestru. Získává zde neocenitelnou školu, pečlivě se připravuje na každé představení a vytříbuje si rytmické citění. Tam se také poprvé zamiluje — a když jej zpěvák na jevišti paroduje, hodí po něm mladičský violista svůj nástroj.

Rodina odchází do Luga. Zde se o Gioacchinovu hudební výchovu starají dva bratři kanovníci — Don Luigi a Don Giuseppino Malerbiové. Jeden z nich je veselé povahy, má rád i v hudbě vtipné hříčky, druhý je vyznavačem hudby duchovní. Gioacchino pokračuje ve studiu hry na smyčcové nástroje, seznámí se se skladbami Haydnovými i Mozartovými, dovídá se i o Mozartově pohnutém

životě, jenž ho nepřestane nikdy dojímat. Lugo bylo v té době rušné město, kde se scházeli lidoví muzikanti z celého okolí. Mladý Rossini tu poznává i lidové divadlo. Na trzích účinkovaly herecké společnosti, které hrály na vozech nebo na malé improvizované scéně ve stylu *commedia dell'arte*. Obdivuje jejich improvizační schopnost a pohotovost, jejich obdivuhodnou techniku hereckého řemesla. Ale na otcovo naléhání musí znovu do učení. Tentokrát mu vybral řemeslo kovářské. Mistr Zoli však poznal, že jeho učeň má myšlenky zcela jinde, pochopil ho, choval se k němu shovívavě a dokonce ho otcí chválil. Chlapcova hudebního nadání si všiml hrabě Capi z Ravenny, veliký ctitel hudby. Pomůže celé rodině uzavřít smlouvu s ravennským divadlem a Gioacchino má dokonce funkci *maestra al cemballo*. Hrabě ho pobízí ke skladatelské činnosti, a tak v letech 1802—04 vznikají první skladby. Rossiniové tu však dlouho nevydrží, stěhují se zpět do Bologni. Tu se stává mladík žákem přísného kněze Angela Tesei, který byl orientován pouze na duchovní hudbu. U něho se naučil rozumět hudební formě a architektuře skladby. Učí se rovněž zpívat. Podle jeho zpěvu při mešních sólech se tvrdí, že mladého pěvce čeká kariéra. Jeho hlasové školení pak dovršuje tenorista Matteo Babini — nejuctívanější pěvec celé Lombardie, jenž účinkoval ve všech významných evropských městech. A mladý Rossini se vehementně pouští do studia. Touha po vzdělání je pro něho vůbec charakteristickou. Proto ho vábí *Liceo musicale*. Když pro mutaci přerušil studium zpěvu, rozhodl se pro skladbu. Nejzajímavější je pro něho osobnost ředitele ústavu — Padre Mattei — vynikajícího varhaníka a kontrapunktika, v jehož třídě by rád studoval. Stává se žákem *licea*, jeho hlavním oborem je však hra na violoncello. Hned zas touží být členem *Filharmonické akademie* a je přijat. Takže se nyní musí věnovat studiu hry na nástroj a kromě toho nacvičovat pro *Akademii* různé skladby a řídit na kůrech sbory. A komponuje. Sestra tenoristy Mombelliho mu dává ke zhudebnění své lyrické verše. On ještě nemá tušení, že takto vlastně složil svou první operu *Demetrius a Polibius*. To se doví, když byl pozván na její premiéru do Říma v roce 1812. Pomalu se také vzdává snu o dráze operního zpěváka, zaměří se na komponování a stává se žákem Padre Matteiho. Stanislao Mattei byl žákem Padre Martiniho, nenápadného, skromného františkána, jenž však byl ve druhé třetině 18. století největší světovou autoritou v hudební teorii. Nejdříve si s Matteim nerozuměli. Rossini se nedával spoutat přísnými pravidly, jenž padre vyžadoval. Ale nakonec se mladý fantasta umoudřil a pochopil požadavek svého učitele: že totiž fantazie nestačí, že je třeba mnoho znát a vědět. Věnuje se tedy podrobnému studiu kontrapunktu a píše pod učitelovým vedením církevní skladby. Na koncertě žáků *licea* se k velké spokojenosti profesorů a posluchačů hraje jeho kantáta, ale světská hudba ho přitahuje daleko více. Dokazuje to skladba té doby — *Předehra D-dur*.

V roce 1810 byl zvolen členem *Akademie dei concordi* jako korepetitor a dirigent a v té funkci nastudoval a provedl Haydnovo oratorium *Stvoření*.

Do Bologni zavítali manželé Morandiovi. On skladatel, cembalista a sbormistr, ona sopranistka, oba vážení a uctívání. Umožnili Rossinimu přístup do divadla *San Moisé* v Benátkách, kde vládl jako skladatelská autorita Giovanni Paisiello, z jehož oper byly nejznámější *La molinara* (Mlynářka) a *Lazebník sevillský*. Rossini dostal od ředitelství divadla k zhudebnění libreto Gaetana Rossiho *Manželství na směnku*, jejíž úspěch při premiéře 3. prosince 1810 byl jednoznačný, takže se hned hrála v Terstu, v Padově a za čtrnáct let i ve Vídni pod názvem *Ženich z Kanady*. (Byla dokonce obnovena i po stu letech.)

Šťastný Rossini se vrátil do Bologni, aby dokončil nácvik Haydnova *Stvoření*, jež pak provedl s triumfálním úspěchem. Na koncertu se seznámil s Marií Marcoliniovou, která byla nejen vynikající altistka, ale také žena výjimečně krásná. Po čtyři léta ji mladý maestro sleduje na různých jejích cestách po divadlech a zároveň s ní bývá i on angažován.

Opera „Výstřední nedorozumění“ z roku 1811 je v Benátkách přijata chladně a skladatel některá hudební čísla použije pro svou pozdější operu „Zkušební kámen“. V karnevalové sezóně v roce 1812 má zato ohromný úspěch jednoaktová opera „Šťastný omyl“ a v postní době oratorium „Cyrus v Babylonii aneb Baltazarův pád“. Téhož roku po půstu má premiéru komická opera „Hedvábný žebřík“, opět jednoaktovka, z níž dnes žije pouze předehra. Zdá se, že autorova invence je nevyčerpatelná, protože v témže roce na podzim se už hraje jeho opera „Zkušební kámen“. (Tu jsme mohli nedávno vidět jako televizní inscenaci pod názvem Šejk z Arabie.) Zcela ho pak překvapilo pozvání do Říma na premiéru jeho opery „Demetrius a Polibius“, sestavenou z jeho skladeb z mládí, na texty Mombeliové. A dílo mělo úspěch! V té době však byl předvolán na vojnu. Protože se opera „Zkušební kámen“ tolik líbila vojenskému veliteli města, zprostil jej této povinnosti. Pak rychle plní svůj závazek a pro Benátky komponuje operu „Příležitost dělá zloděje“. Na ní je vidět, že je tvořena s nechutí. Nejlepší její kvintet použil později v Lazebníku sevillském.

Hned na začátku příštího roku se už hraje opera „Pan Kartáč“, jež dovede zaujmout ještě dnes. (O tom svědčí její uvedení v zámeckém divadle v Českém Krumlově souborem Jihočeského divadla i inscenace ve Slezském divadle v Opavě před několika lety.) Původní premiéra sice propadla, ačkoliv partitura díla je velice zajímavá: je tu předepsáno klepání smyčcem do pultů a dřevěné nástroje zase mají předepsáno „staccato“ v místě, kde se to zdá nelogické. — Hned za měsíc po této premiéře se hraje v divadle La Fenice v Benátkách „Tankred“. Předlohou je Voltairova tragédie a dílo vypravené v nádherných dekoracích je přijato s obrovským úspěchem. (U nás se tato opera hrála česky už v roce 1825). — V divadle San Benedetto v témže městě má hned za tři měsíce premiéru nová opera „Italka v Alžíru“. Úspěch je triumfální a hned se rozletí po celém světě. (Na tuto duchaplnou a živou hudbu si vzpomenu i ostravští diváci. Byla na repertoáru Státního divadla v sezóně 1970—1971.) Libretista Felice Romani dodává pak text pro operu „Aurelianus na Palmíře“. Tentokrát jde o vážnou operu. Nemá úspěch stejně jako následující opera, po textové stránce rovněž dílo Romaniho „Turek v Itálii“ uvedený v milanské La Scale. Z názvu možno usoudit, že to měl být protějšek k „Italce v Alžíru“. Námět byl jistě dobrý a divadelně účinný stejně jako hudba, ale opera se hrála poměrně krátce. Německy byla uvedena v Praze v roce 1823. Není bez zajímavosti, že na stejný námět napsal v roce 1788 operu Franz Seydelmann. — Úspěch nemá ani vážná opera „Sigismondo“ pro divadlo Fenice v Benátkách a zdá se, že dvaadvacetiletému skladateli „došel dech“. Jeho učitel Padre Mattei ironicky poznamenává: „Gioacchino vyprázdnil svou kapsu.“

Rossiniho si všiml král divadelních impresáriů Domenico Barbaja a bylo mu jasné, že mladému skladateli zdaleka nevymizela invence. Uzavírá s ním smlouvu na opery pro neapolská divadla. Tak tedy pro divadlo San Carlo v tomto městě napsal operu „Alžběta, královna anglická“, a toto průměrné dílo zaznamená při premiéře v roce 1815 úspěch. Za dva měsíce se v Římě hraje „Torvaldo a Dorlista“, ale nedočká se velkého počtu repríz. V následujícím roce, kdy je skladateli čtyřicet let, má v Římě v divadle di Torre Argentina premiéru Lazebník sevillský. Libreto napsal podle Baumarchaisovy komedie Cesare Sterbini. Tímto dílem vytvořil po všech stránkách mistrovskou skladbu, již právem náleží jedinečné označení — totiž geniální. Premiéra sice naprosto propadla, ale už následující den měla opera senzační úspěch a rozletěla se do celého světa. Dosud operní scény neopustila! Česky se hrála už v roce 1825.

Pro Neapol píše komickou operu „Noviny“ aneb „Manželství na inzerát“, která se ovšem Lazebníku nemůže vyrovnat. Chladně je přijata i další opera „Otello“. Slabé libreto literárního diletanta Beria di Salsa naplnil Rossini podivuhodnou hudbou. Když skladatel přepracoval závěr, slavilo dílo v Římě právě triumfy.

Závratnou rychlostí pracoval na opeře „Popelka“, která sice při premiéře v roce 1817 v Římě propadla, ačkoliv se jedná o dílo po všech stránkách zdařilé, plné jiskřivého vtipu, hudebně i divadelně vděčné. Pěvecké party této opery jsou určeny pěveckým virtuosům pro svou neobvyklou náročnost. V současné době prochází tato opera jakousi renesancí a hraje se na světových scénách s velkým úspěchem. — Pro divadlo la Scala píše komickou operu „Straka zlodějka“. V té době se setkal s literátem Marie Henri Beylem, který psal životopisy Haydna, Mozarta a který znal a obdivoval Rossiniho dílo. Onen muž se pak stal slavným pod jménem Stendhal.

V roce 1887 se uskuteční v Neapoli premiéra vážné opery „Armida“ a koncem téhož roku v Římě uvádí svou další vážnou operu „Adelaida z Borgogny aneb Ottone, král italský“. Slabé libreto skladatele neinspiruje a hudba je opravdu pod úrovní předešlých děl. — V dalších letech 1818 až 1820 napsal osm oper! Jsou to: Mojžíš v Egyptě, Adina, Richard a Zoraida, Ermione, Eduard a Kristina, Jezerní panna, Bianca a Falliero, Mohamed II. V době karbonářského hnutí složil Válečný hymnus konstitucionalistů, který byl veřejně zpíván v roce 1821. V závratně rychlém tempu napsal operu „Matylda Shabranová“ pro divadlo Apollo v Římě, skvěle byla přijata v Neapoli opera „Zelmira“ a Rossini je v tisku označován za génia moderní hudby, ačkoliv čas odsoudil právě toto dílo jako jedno z nejslabších. Rossini se rovněž v té době ožení se slavnou zpěvačkou Colbranovou, kterou dlouhá léta ctil. Oba manželé navštíví Vídeň, kde jsou přijati se všemi poctami, dostanou se dokonce ke dvoru do společnosti knížete Metternicha, tehdy nejvýznamnějšího muže politického světa. U tohoto mocného se přimlouval za zlepšení Beethovenovy hmotné situace. Bohužel neúspěšně.

V roce 1823 se hraje v Benátkách Rossiniho opera „Semiramis“. B. Smetana ji označí „za jeden z nejkrásnějších výkvětů italské hudby“ a samozřejmě dodává: „... že se nemůže k ní hledět ze stanoviska, z jakého hledíme na dramatickou hudbu“. Téhož roku se vydává Rossini do Paříže, navštíví Londýn, kde si ho oblíbil sám král Jiří IV., velký milovník zpěvu. Tam také pod dojmem Byronovy smrti napsal kantátu „Pláč Múz nad úmrtím lorda Byrona“. Po návratu do Paříže je mu nabídnuto ředitelské místo v Théâtre Italien, což bylo nejvýznamnější francouzské divadlo a pro hudební divadlo vedle Královské opery nejdůležitější. Pro naprostý nedostatek organizačního talentu přivedl Rossini toto divadlo k úpadku. Napsal pro ně operu „Cesta do Remeše“, která měla premiéru v roce 1824. V té době skladatel onemocněl těžkou neurastenií a ta jej pronásledovala až do konce života. V následujícím roce zažil v divadle Odeon premiéru opery „Ivanhoe“, aniž by se o ni nyní zasloužil. Nová vážná opera, tedy opera seria, byla sestavena z jeho předešlých oper. Tento útvar se jmenuje správně pasticcio, vlastně paštika, a byl zvláště v předcházejícím století zcela běžný. Ale „Ivanhoe“ má úspěch. Dokonce velký! — V roce 1826 píše opět vážnou operu „Obležení Korinta“, a ta se hraje v Královské opeře. Je to, přesně označeno, „drama serio per musica“ a dosáhlo značného počtu repríz. Rossini byl jmenován skladatelem Jeho Veličenstva a generálním inspektorem zpěvu na všech královských hudebních ústavech, měl rozhodující vliv v Académie Royale de Musique a stává se laureátem různých vyznamenání a řádů. — Objeví se opět pasticcio, tedy výběr z Rossiniho oper. Tentokrát se jmenuje „Závěť“ a, i když má úspěch, Rossini se rozhodne, že už napříště nepovolí vytvoření podobného díla. Zcela přepracuje svou dřívější operu „Mojžíš“ a nová francouzská verze s přesným názvem „Mojžíš a faraón aneb Cesta Rudým mořem“ je vlastně novým dílem. Premiéra v roce 1827 v Královské opeře vzbudila pravé nadšení. V roce 1828 už napsal pouze jedinou operu „Hrabě Ory“. Je to po Lazebníku a Popelce jeho nejvýznamnější komická opera. (U nás se úspěšně hrála před pětadvaceti lety na opavské scéně.)

Zcela výjimečný postup mělo vytvoření dalšího díla. Tentokrát totiž autor nedostal libreto, ale sám si vybral dramatickou předlohu. Zaujalo ho Schillerovo drama Vilém Tell. Je až ku podivu, že člověk, jenž žil v přepychu, jenž se těšil přízni mocných, si všiml díla, jehož hlavní myšlenkou je vzpoura proti absolutistické moci. Tím tehdy žila Evropa. Libretisté tedy tentokrát píší na Rossiniho přání a cenzura libreto propustí! Skladatel pracuje proti svému zvyku pomalu, dílo vzniká celých šest měsíců! Opera byla provedena v Královské opeře 3. srpna 1829. Sešla se zde celá hudbymilovná Paříž. Ale úspěch nebyl tak velký, jak autor předpokládal. Dílo se nestalo repertoárovou operou snad pro velký sólistický a sborový aparát, jež vyžadovalo. Česky se Vilém Tell hrál v roce 1860, orchestr řídil sám Bedřich Smetana. Jan Neruda tuto operu označil za nejgeniálnější skladbu. (V Ostravě bylo dílo uvedeno v sezóně 1962—63 v dramaturgické úpravě.)

Vilém Tell je zároveň poslední operou skladatele. Ve svých sedmatřiceti letech se cítí unaven. Říká: „Táhl jsem jako nomád od města k městu a psal jsem ročně tři nebo čtyři opery. A pak jsem se odmlčel „e così finita la commedia — tak se komedie skončila“.

Odešel do ústraní, žil většinou v Bologni, zabýval se pouze komorní tvorbou a svou novou zálibou — gastronomií. Některé skladby, nebo jejich části, mají dokonce názvy jídel či salátů. (Velice vtipný je třeba klavírní valčík „Ricinový olej“.) — Zůstal neustále společensky zábavným a nikdo netušil, jak silnými fyzickými bolestmi trpí. Ani manželství s Colbranovou nebylo šťastné. Po prvních letech nastalo u nich citové odcizení. Seznámil se s Francouzkou Olympií Pélissierovou, které bylo pětatřicet let. Pocítil k ní silnou náklonnost a po smrti Colbranové se s ní oženil.

V březnu 1831 začal komponovat Stabat Mater, ale pro nemoc práci přerušil. (Tu dokončil jeho přítel Tadolini.) Pod dojmem smrti svého otce se znovu vrátil ke Stabat a v roce 1841 dokončil. V konečné podobě se dílo hrálo v Paříži v roce 1842 a po uvedení v Bologni, kde dirigoval Donizetti, se rozšířilo po celém světě. Přesto došlo ještě k jedné premiéře. Byla to v roce 1846 opera seria „Robert Bruce“, tedy opět pasticcio, sestavené z hudby jeho oper — a v roce 1859 opět pasticcio — „Zvláštní náhoda“.

S novou dobou a nástupem nových směrů v hudbě se stává Rossini stále více terčem útoků mladé hudební generace. Pouze Verdi v něm vidí základ italské hudby, na němž je nutno stavět.

Rossini zemřel 13. listopadu 1868 v Passy ve Francii za krutých bolestí. V roce 1887 byly jeho ostatky převezeny do Itálie. Tak, podle Heinricha Heina, zapadlo „Slunce Itálie“.

MN

OBSAH

Poeta má odevzdat libreto pro novou operu, ale stále nemůže na nic přijít. Má jen seznam osob: svůdnou paničku Fiorillu, jejího žárlivého manžela Geronia, milence a ctitele Narcisa, krásného Turka Selima a záhadnou cikánku Zaidu.

Co kdyby začal svou hru cikánským táborem? Chodí se tam ptát na budoucnost don Geronio. Cikánka Zaida mu čte z ruky nepříznivý osud: jeho žena Fiorilla nebere vůbec vážně manželský slib. Tajemná Zaida ovšem také poetu zajímá. Doví se od ní, že bývala oblíbenkyní Sultána Selima, před jehož žárlivostí musela uprchnout. A tak Poeta vstoupí do hry, aby řídil osud svých postav.

Do Neapole připlouvá bohatý Turek Selim. Je nadšen krásou Itálie, ale především ho okouzlí svůdná Fiorilla. I on se jí zřejmě líbí a není proto divu, že ho pozve na návštěvu do svého domu — na kávu! To se však vůbec nelíbí ani Geroniovi ani Narcisovi. Pouze Poeta je nadšen, protože se jeho hra začne krásně rozvíjet. Předpokládá, že klamaný manžel Turka přistihne a že dojde přinejmenším ke rvačce. Drama se však vyvíjí jinak: Fiorilla přinutí manžela, aby tureckému hostu na důkaz své oddanosti líbal lem jeho roucha.



Geronio vytýká ženě její náklonnost k Turkovi, avšak nakonec ji ještě sám odprosí.

Poeta zavede Turka do cikánského tábora a zaranžuje setkání se Zaidou. Ta se dává Selimovi poznat a on je dojat její láskou. Oba bývalí milenci se smíří...

To je ovšem pro drama trochu málo. Proto Poeta přenese děj na náměstí, kde se mají setkat Fiorilla se Selimem.

Přelétavý Turek přece jen touží více po krásné Italce. Proto Poeta přivede i Zaidu. Obě sokyně si vjedou pořádně do vlasů.



Turek vyhledá Geronia, chce prostě Fiorillu od něho odkoupit. Leč statečný Geronio je rozhodnut: trpět, ale neprodat!

Selim se tedy domluví s Fiorillou na útěku. Jejich úmysl však Poeta překazí. Prozradí celý plán Geroniovi a poradí mu, aby se za Turka převlékl. Totéž chce udělat Narciso. Zbývá Zaida. Ta ať se tedy převlékne za Fiorillu! V karnevalovém zmatku si odvádí Narciso Fiorillu a Selim Zaidu. Ale takto přece nemůže hra skončit! Rozřeší to Fiorilla, nechce ve hře pokračovat. Ona má přece svého milovaného manžela a nakonec i přítele Narcisa.

A je tu finále! Zaida se Selimem odplouvají do Turecka. Předtím si všichni odpustili. Poeta je na nejvyšší spokojen. Jen aby byli spokojeni i diváci!



Vydalo Státní divadlo v Ostravě, nositel Řádu práce, v redakci Milo-
slava Nekvasila, obálka a grafická úprava Mirek Tittler, typografická
spolupráce Marcela Havlíková. — Vytiskly Moravské tiskařské závo-
dy, n. p., provoz 21, Ostrava 1, Novinářská 7. Povoleno Sm KNV, č. j.
Kult. 1454/83 — Nem/Re/403/16. Cena 3 Kčs

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ
nositel Řádu práce